

Eğitim Diplomasinin Akademik Yansımaları: Türkiye Burslarından Yararlanan Öğrencilerin Tezleri Üzerine Bir Analiz

Academic Reflections of Educational Diplomacy: An Analysis of Theses of Students Benefiting from Türkiye Scholarships

Binali Kılıç^{1*}

¹Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Balıkesir/Türkiye.

Özet: Bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti tarafından yürütülen Türkiye Bursları programı kapsamında 2022 yılında tamamlanan lisansüstü tezleri analiz ederek, eğitim diplomasinin akademik yansımalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Yumuşak güç ve eğitim diplomasi stratejileri çerçevesinde tasarlanan Türkiye Bursları, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de yükseköğretim kurumlarından eğitim almalarını teşvik etmekte ve bu yolla ülkeler arası akademik ve kültürel etkileşimin güçlendirilmesini hedeflenmektedir. Araştırma, nitel araştırma yöntemi ve ikincil verilerden yararlanarak belge incelemesi tekniğine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Türkiye Bursları resmi internet sayfasında ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan erişime açık 127 lisansüstü tez analiz edilmiştir. Tezler; üniversite, enstitü, anabilim dalı, danışman ünvanı, konu ve dizin gibi tematik başlıklar doğrultusunda incelenmiştir. Elde edilen bulgular, tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde (%65) ve Sosyal Bilimler Enstitüsü (%49,6) bünyesinde yazıldığı görülmektedir. İşletme (14 adet), Temel İslam Bilimleri (11 adet), İnşaat Mühendisliği (6 adet) ve Uluslararası İlişkiler (5 adet) tez ile en çok tercih edilen anabilim dalları arasında yer almaktadır. Tez künyesinde yer alan terim dizinlerinde dinî temalar, kamu yönetimi, kalkınma politikaları ve sosyal bilimler ağırlıklı konular olarak öne çıkmaktadır. Danışmanlık yapısının ise büyük ölçüde profesör ünvanlı öğretim üyeleri tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Bu çalışma, Türkiye Bursları’nın sadece bireysel eğitim desteği sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda Türkiye’nin yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma vizyonuna katkı sunan, bilgi ve bilim temelli dış politika araçlarını destekleyen eğitim diplomasini hedefine ulaştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim diplomasi, Türkiye Bursları, Yükseköğretim, Lisansüstü tezler

Abstract: This study aims to evaluate the academic reflections of educational diplomacy by analyzing postgraduate theses completed in 2022 within the scope of the Türkiye Scholarships program, implemented by the Republic of Türkiye. Designed within the framework of soft power and educational diplomacy strategies, the Türkiye Scholarships encourage international students to pursue higher education in Türkiye, thereby fostering academic and cultural exchange between countries. Employing a qualitative research method and using secondary data sources, the study is based on document analysis. A total of 127 publicly accessible postgraduate theses available on the official Türkiye Scholarships website and in the National Thesis Center of the Council of Higher Education of Türkiye were analyzed. The theses were examined based on thematic categories such as university, institute, department, advisor title, subject, and indexing terms. Findings show that the majority of the theses were written at the master’s level (65%) and within Social Sciences Institutes (49.6%). The most preferred disciplines include Business Administration (14 theses), Basic Islamic Sciences (11), Civil Engineering (6), and International Relations (5). Index terms frequently featured religious themes, public administration, development policies, and social sciences. Most advisors held the title of Professor, indicating a high level of academic supervision. This study concludes that the Türkiye Scholarships not only provide individual educational support but also contribute to the internationalization of Türkiye higher education institutions, thus advancing Türkiye’s goal of educational diplomacy as a knowledge- and science-based foreign policy tool.

Keywords: Educational diplomacy, Türkiye Scholarships, Higher education, Postgraduate theses

* İletişim Yazarı / Corresponding author.
✉ kilicbinali@gmail.com

Geliş Tarihi / Received Date: 29.06.2025
Revizyon Talebi Tarihi / Revision Request Date: 21.08.2025
Son Revizyonun Geliş Tarihi / Last Revised Version Received Date: 21.08.2025
Revizyon Sonrası Kabul Tarihi / Accepted After Revision Date: 21.08.2025

1. Giriş

Günümüzde kıtalar arası eğitim alan öğrencilerin sayısı giderek artmaktadır. Öğrencilerin yurtdışında eğitim tercihlerinde, gidilen ülkenin prestiji, ülkesine kıyasla daha kaliteli eğitim olanakları ve farklı eğitim-öğretim deneyimleri edinme isteği önemli rol oynamaktadır. Uluslararası öğrenciler için yurtdışı eğitimini tercih etme nedenleri arasında; daha nitelikli bir eğitim sistemi, akademik ve mesleki gelişim fırsatları, gelişmiş eğitim kaynakları ve teknolojik imkanlardan yararlanma ve iş piyasasında rekabet avantajı elde etme beklentileri öne çıkmaktadır (Enterieva ve Sezgin, 2016: 103).

Son yıllarda, eğitim diplomasisi kavramına yönelik ilgi-nin arttığı gözlenmektedir. Eğitim diplomasisi, devletlerin eğitim işbirliklerini kullanarak diplomatik ilişkileri geliştirmesi ve uluslararası ilişkilerde iyi niyet oluşturması olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca eğitim diplomasisi, devletlerin yumuşak güç unsurlarını eğitim aracılığıyla yaymak, nüfuz kazanmak ve stratejik hedefler doğrultusunda cazibesini artırmak amacıyla yürüttüğü faaliyetlerdir (Akar ve Gürkaynak, 2022: 144).

Ecnebi, yabancı anlamına gelmektedir “Ecnebi” kavramı, Türkiye’deki yabancı öğrenci tabirinin tarihi kökenini oluşturur. Aşiret mektepleri ve diğer okullardan mezun olan öğrenciler, uzun yıllar Ortadoğu ülkelerinin yönetiminde önemli roller üstlenmişlerdir. Osmanlı Devleti’nin son dönemleriyle birlikte bu öğrenci akışı sona ermiştir. Osmanlı döneminde “Enderun” ve “Aşiret Mektepleri” gibi eğitim kurumları, uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki serüveninin başlangıcını oluşturmuştur. Bu okullarda çok sayıda öğrenci eğitim görmüş ve kendi bölgelerinde idarecilik yapmışlardır. Arşiv belgelerine göre, aşiret mektepleri başta olmak üzere medreseler, Darülfünun, askeri ve polis okullarında “ecnebi talebeler” de eğitim almıştır (Bolat, 2017: 6).

1960’lardan itibaren Ortadoğu ülkelerinden Türkiye’ye artan öğrenci hareketliliği dikkat çekmektedir (Bolat, 2017: 1). 1992-93 akademik yılından itibaren Türkiye ile Orta Asya Cumhuriyetleri arasında eğitim alanında yapılan ikili anlaşmalar kapsamında öğrenci değişimi ve ortak eğitim yatırımları teşvik edilerek tarihsel ve kültürel bağların güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu süreçte, Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) kapsamında her yıl bin ila bin beş yüz arasında öğrenci burslu kontenjan kapsamında Türkiye’ye getirilmiştir. Bu projenin öncülüğünü Cumhurbaşkanı Turgut Özal yapmıştır (Bolat, 2017: 7).

06.04.2010 tarihinde yürürlüğe giren 5978 sayılı kanun ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) kurulmuştur. 02.07.2018 tarihli 703 sayılı KHK ile

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçiş sürecinde bu kanunun pek çok maddesi mülga edilmiş; 15.07.2018 tarihli ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile YTB’nin bağlılığı, görev, yetki ve sorumlulukları yeniden düzenlenerek Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlanmıştır (Yontar, 2019: 245-246). Türkiye Burslarından önce, 1982’de Hükümet burslusu ve 1991’de Devlet burslusu uygulamaları ile başlatılan Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) kapsamında yabancı öğrenciler Türkiye’ye kabul edilmiştir (Bolat, 2017: 1). 2010 yılında kurulan Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ise BÖP ve hükümet burslusu programlarını birleştirerek “Türkiye Bursları” adıyla yeni ve kapsamlı bir burs sistemi ortaya konulmuştur (Bolat, 2017: 1). Türkiye Bursları Türkiye Cumhuriyeti tarafından yabancı öğrencilere verilen ve şu ana kadar binlerce öğrenciyi kapsayan bir burs programıdır. Türkiye Burslarını ve genel olarak eğitimi; ekonomik, kültürel ve siyasal iletişimin bir unsuru ve ülke markası üzerinden ele almak mümkündür (Kahraman, 2019: 67).

“Türkiye Bursları, Türkiye Cumhuriyeti’nin uluslararası öğrencilere yönelik yürütmekte olduğu, kamu kaynaklı yükseköğretim burs programıdır. Türkiye Bursları’nın öncelikli amacı, Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki karşılıklı iş birliğinin geliştirmesi ve akademiden sanata, ekonomiden edebiyata, teknolojiden mimariye kadar pek çok alanda bölgesel ve küresel kalkınmaya katkı sağlanması amaçlanmaktadır” (ytb.gov.tr, 04.06.2025).

“Türkiye Burslarının stratejik amacı ve hedefleri ise, Türkiye’nin uluslararası alanda geliştirdiği kültürel, siyasal ve ekonomik ilişkilerin uluslararası öğrenciler tarafından tesis edilecek bağlar ile güçlendirilmesidir. Böylece, Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetlerini desteklemek, yükseköğretimin uluslararasılaşmasına katkı sağlamak, uluslararası öğrencilerin akademik, sosyal ve mesleki gelişimlerine katkı sağlamak, nitelikli, rekabet edebilen ve çeşitliliklere karşılık verebilen burs programları geliştirmek olarak sayılabilir” (turkiyeburslari.gov.tr, 09.06.2025).

Devletlerin dış politikasında yükseköğretimin rolü, yumuşak güç oluşturmak açısından giderek önem kazanmaktadır. Ancak, yumuşak gücün eğitim boyutu yeterince ve sistematik olarak incelenmemiştir. Eğitimin insan ilerlemesindeki rolü, ülkeler arasında yumuşak güç rekabe-

tinin bir unsuru hâline gelmiş ve bu bağlamda yükseköğretim uluslararası ilişkilerdeki önemi artarak devam etmektedir (Gauttam vd., 2024: 1). Son yıllarda eğitim diplomasisi konusu daha fazla önem kazanmış olmakla birlikte yeni bir alan olarak kabul edilmekte ve kavramın tanımı ile içeriği hakkında akademik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Akar ve Gürkaynak, 2022: 142). Küreselleşme ve toplumlar arası artan ilişkilerle birlikte çeşitli diplomasisi türleri ortaya çıkmıştır. Bu diplomasisi türlerinden biri olan kamu diplomasisi, diğer kamusal faaliyet alanlarıyla da kesişmektedir; bunlardan biri de eğitimidir. Eğitim, kamu diplomasisinin önemli bir bileşeni olmakla birlikte, bu alanı detaylıca ele alan çalışmaların sayısı sınırlıdır (Akar ve Gürkaynak, 2022: 144).

Bu çalışmanın temel amacı, eğitim diplomasisi ile ilgili akademik çalışmaların sınırlı olması nedeniyle eğitim diplomasisi literatürüne katkı sunmak ve Türkiye Bursları programından yararlanan uluslararası öğrencilerin hazırladıkları en güncel tarihli lisansüstü tezlerin analizini yapmaktır.

1.1. Literatür taraması

Küreselleşme, farklı yerleşim alanlarının birbirine bağlandığı ve olayların mekân sınırlarını aşarak karşılıklı etkileşim yarattığı bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu süreçle birlikte iletişim ve etkileşim hızlanmış, uzaklık kavramı ortadan kalkmış ve insan dolaşımı artmıştır. Göç; siyasal, ekonomik veya diğer nedenlerle bireylerin ve toplulukların yer değiştirmesini ifade eder. İbn-i Haldun göçü medenileşmeye doğru bir arayış olarak kavramsallaştırırken, bireyler de göçü ekonomik ve sosyal kazanç sağlama aracı olarak kullanmışlardır. Latince “educare” kökünden gelen eğitim, bireylerin bilgi, beceri ve anlayış kazanmalarına yardımcı olarak onları yetiştirme ve geliştirme sürecini ifade eder. Immanuel Kant, insanın ancak eğitim yoluyla insan olabileceğini ve insanın mükemmeliyetinin eğitimde saklı olduğunu vurgulamıştır. Eğitim, göçü doğrudan etkileyen bir unsurdur; çünkü iyi yaşam standartlarına ulaşma arzusu göç kararını teşvik etmektedir. Eğitim bağlamında bu göç hareketliliği öğrenci hareketliliği olarak tanımlanır (Şimşek, 2022: 13).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülkeler, karşılaştıkları sorunları yalnızca askeri yollarla değil, daha çok barışçıl ve etkileşim temelli yöntemlerle çözmeye arayışına yönelmişlerdir. Bu doğrultuda, dış politika araçları arasında yer alan diplomasisi faaliyetleri genişlemiş; güvenlik odaklı diplomasisi anlayışı yerini, ticaret, medya, eğitim, spor, turizm, kültür, bilim ve benzeri toplumsal alanlara yayılan çok boyutlu bir diplomasisi yaklaşımına bırakmıştır (Kaya, 2019: 2).

Kamu diplomasisinin temel bileşenlerinden olan kültürel ve eğitim diplomasisi, kültürel iletişim ve etkileşim yoluyla ülkeler ve halkları arasında karşılıklı anlayışı güçlendirerek dış politika hedeflerine katkıda bulunmaktadır. Kamu diplomasisi, eğitim ve kültürel değişim programlarıyla toplumlar arası anlayışı güçlendirerek ülke imajını geliştirmeyi amaçlar (Özel, 2021: 946). Eğitim diplomasisi, kamu diplomasisinin bir alt kolu olarak, bir ülkenin diğer ülke vatandaşlarıyla eğitim yoluyla iletişim kurmasını ve etkileşim sağlamasını ifade eder (Kaya, 2019: 4). Kültür diplomasisi, kültürel işbirlikleri ve kültür elçileri aracılığıyla diplomatik ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunur. Kültürel faaliyetler sayesinde hem kültürler arası etkileşim artar hem de ülkeler arasındaki diplomatik ilişkiler güçlenir. (Demir, 2024: 1645). Ülkeler, dillerini ve kültürlerini uluslararası alana taşımak için çeşitli kültürel faaliyetler yürütmekte; enstitüler açmakta, üniversitelerde bölümler kurmakta ve kültürel etkinlikler düzenlemektedir. Bu faaliyetler, kültürel diplomasisi olarak adlandırılır ve ülkeler arası kültürel paylaşımı, dilin tanıtımını ve işbirliklerini güçlendirir (Işidan, 2022: 1).

Eğitim diplomasisi, ülkelerin kültürel ve yumuşak güç stratejileriyle doğrudan ilişkilidir. Yumuşak gücün önemli bir alanı olan eğitim diplomasisi; kamu diplomasisi faaliyetlerini, uluslararası öğrenci akışını ve kurumların uluslararasılaşmasını önemli ölçüde destekler (Kaya, 2019: 2). Eğitim, değerlerin yayılmasında kilit bir araç olarak öne çıkmakta; bu sayede ülkeler, gelecekte etkili konumlarda olabilecek bireyleri etkilemeyi hedeflemektedir (Özel, 2021: 947). Eğitim diplomasisi, bilimsel işbirlikleri ve bilim elçileri aracılığıyla ülkeler arası diplomatik ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunur. Ülkelerin bilim, teknoloji ve yenilikçi yatırımlarını uluslararası işbirlikleri ile desteklemesi hem ulusal kalkınmaya hem de küresel sorunların çözümüne ve diplomatik faaliyetlerin ilerlemesine imkân sağlar (Demir, 2024: 1645). Küreselleşme ve bilgi teknolojilerindeki ilerlemeler, siyasal iletişimi siyasetin ve siyasetçilerin tekelden çıkararak halklar arası etkileşimin temel unsuru haline getirmiştir. Bu süreçte, ülke markası kavramı literatüre girmiş ve önem kazanmıştır. Ülke markasını oluşturan unsurlardan biri de eğitimidir (Kahraman, 2019: 67). Kamu diplomasisinin uzun vadeli boyutunda, eğitim programları, öğrenci değişimleri, burslar, seminerler, konferanslar, çeşitli ağlar ve medya kanalları yoluyla kalıcı ilişkiler kurulabilmektedir (Özel, 2021: 946).

Eğitim diplomasisini küreselleşen dünyada etkili eğitim politikaları üretme aracı ve kültürler arası iletişim becerilerini geliştirme aracı olarak değerlendirmektedir (Kaya, 2019: 4). Kamu diplomasisi, kullanılan araçlar aracılığıyla ülkenin tanınırlığını ve imajını güçlendirir

rek insanları ticaret, eğitim, bilim, turizm, yatırım ve siyasi işbirliğine yönlendirebilmektedir. Bu faaliyetler, ülkenin kamu diplomasisi kapasitesini artırmanın yanı sıra, uluslararası düzeyde kalıcı ilişkiler kurulmasına da katkı sağlar. Eğitim, ticaret, bilim ve turizm gibi alanlar, kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Geleneksel olarak yüz yüze ve kişisel düzeyde yürütülen ilişkilerin geliştirilmesinde burslar, ziyaretler ve değişim programları en etkili araçlar olarak öne çıkmaktadır (Özel, 2021: 946). Eğitim diplomasisi, bir ülkenin tarihi, kültürü, ekonomisi ve siyasal yapısının yanı sıra küreselleşme, kültürel farklılıklar, teknoloji ve diplomatik beceriler gibi faktörlerden etkilidir (Kaya, 2019: 5).

Bireylerin yükseköğretime başlamadan önce çeşitli beklentilere sahip oldukları, bu beklentilerin eğitim sürecinden alınan memnuniyet ve akademik başarı üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Lisansüstü eğitimde akademik kariyer, uzmanlaşma ve bilimsel araştırma yapabilme gibi beklentiler öne çıkmaktadır. Ayrıca lisansüstü eğitimin, nitelikli insan gücü ve bilim insanı yetiştirmeye, eğitim ve iş dünyasına uzman kazandırmaya katkı sağlaması beklenmektedir (Enterieva ve Sezgin, 2016: 103). Yükseköğretimde uluslararası işbirlikleri, öğrenci değişimleri ve benzeri faaliyetler; ülkeler arasında yakınlaşmayı, barış ve uzlaşma kültürünü teşvik ederek küresel vatandaşlık anlayışının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Demir, 2024: 1645).

Avrupa, 13. ve 14. yüzyıllarda Hristiyan üniversitelerinin kurulmasıyla yabancı öğrencilerin en çok tercih ettiği bölge hâline gelmiştir. 19. yüzyılda ise eğitim sistemi, sömürgecilik yoluyla yayılmış; Hindistan ve birçok Asya, Afrika, Karayip ve Kuzey Amerika ülkesi yükseköğretim sistemlerini İngiliz modeline göre şekillendirmiştir. Aynı dönemde Avrupa'da Fransa ve Almanya'nın üniversite modelleri gelişmiş ve ABD'nin yükseköğretim sistemi de büyük ölçüde Alman modelinden etkilenmiştir (Gauttam vd., 2024: 12).

Çin, Almanya, Rusya, ABD, Türkiye ve çeşitli Avrupa ülkeleri gibi büyük güçler, tarihte ilk kez üniversitelerine stratejik bir önem atfetmeye başlamıştır. Günümüzde eğitim sistemi, siyaset ve jeopolitik kavramlarıyla yakından ilişkilidir. Yabancı ülkelerde eğitim gören mezunlar, ülkelerinde yalnızca yüksek nitelikli personel olmakla kalmayıp, aynı zamanda siyasi etki aracı olarak da kullanılabilirler. Örneğin, siyasi liderler, eğitim aldıkları ülkelere sempati duyabilir ve onlara iltimas gösterebilirler (Aidarbek ve Ydyrys, 2014: 515-516).

Tarihsel süreç incelendiğinde, Türkiye Cumhuriyeti'ne miras kalan köklü devlet geleneği ve dış politika teamülleri, kamu diplomasisinin öncülü olarak değer-

lendirilebilecek yabancı devletlere ve halklara yönelik uygulamaları da kapsamaktadır. Osmanlı'nın Selçuklu'dan devraldığı ve "istimalet politikası" olarak bilinen uygulamalar, Osmanlı beylik döneminde kök salarak yabancı halkların devlete ısındırılması yoluyla nüfuzunu artırmıştır. Bu politikalar, Osmanlı fetihlerinden önce ve sonra uygulanan, özellikle Enderun Mektepleri ve devşirme sistemi gibi unsurlarla eğitim diplomasisinin temellerini oluşturan yaklaşımları içermektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında dönemin koşulları nedeniyle bu mirastan yeterince yararlanılamamıştır. II. Dünya Savaşı sonrası gelişen kurumlar ve artan uluslararası işbirlikleri sayesinde 1960'lardan itibaren eğitim diplomasisi faaliyetlerinde artış gözlenmiştir (Akar ve Gürkaynak, 2022: 153).

Türkiye'nin uluslararası öğrenci kabulü, Batılı ülkelere kıyasla daha eski bir tarihe sahiptir. Özellikle II. Murad döneminde, Balkan ülkelerindeki Voyvoda prensliklerinin varislerinin Enderun Okulu'nda Osmanlı şehzadeleleriyle birlikte eğitilmesi, öğrenci değişim programlarının ilk örneği olarak değerlendirilmektedir. Osmanlı Devleti'nde II. Abdülhamit döneminin Panislamizm politikaları doğrultusunda yabancı öğrenciler 1892-1907 yılları arasında Aşiret Mektebi Hümayun'a başvurmuşlardır. 1908 devriminden sonra ise İttihat ve Terakki'nin Pantürkizm politikaları özellikle Türkistan'dan İstanbul'a öğrenci çekmiştir. Bu dönemlerde İstanbul Üniversitesi (Darülfünun), dünyanın birçok yerinden öğrencinin tercih ettiği bir kurum olmuştur (Öztürk, 2019: 1110).

Türkiye'nin uluslararası öğrenci kabul politikasında iki önemli değişim yaşanmıştır. İlki, 1992'de Özal döneminde başlatılan ve politikayı sistematik hale getiren Büyük Öğrenci Projesi; ikincisi ise YTB tarafından 2012'de hayata geçirilen ve uluslararası öğrenci standartlarını dikkate alan Türkiye Bursları programıdır (Öztürk, 2019: 1110). Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yürütülen Büyük Öğrenci Projesi, Türkiye dostu genç kuşaklar yetiştirmek, vasıflı insan gücüne katkı sağlamak, Türkçeyi ve Türk kültürünü tanıtmak, kalıcı dostluk ve kardeşlik ilişkileri kurmak gibi kamu diplomasisine yönelik hedefler taşımaktadır (Öztürk, 2019: 1111).

Osmanlı sonrası ilk öğrenci hareketliliği 1960'lı yıllarda başlamış, 1983'te ise 2922 sayılı kanunla yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili ilk yasal düzenleme yapılmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından 1992'de başlatılan Büyük Öğrenci Projesi (BÖP), Orta Asya'daki Türki Cumhuriyetlerle ilişkileri geliştirme hedefiyle öne çıkmıştır. Ancak bu süreçte istikrarsız bir yapı sergilenmiştir. 2008'den itibaren Türkiye, uluslararası öğrenci konusuna yönelik adımlar atmaya başlamış; YÖK, üniversitelerin sürece daha aktif katılımını sağlayacak

kararlar almış ve uluslararası öğrenci ofisleri kurulmuştur. 2010 yılında ise Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) faaliyete geçmiştir (Koyuncu, 2019: 15).

Türkiye, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlığını kazanan ülkelerle ilişkilerini geliştirmek amacıyla eğitimi dış politikasında stratejik bir araç olarak benimsemiştir (Öztürk, 2019: 1111). Eğitim diploması kapsamındaki örnekler arasında öğrenci bursları, değişim programları, kültür merkezleri ve çeşitli etkinlikler sayılabilir. Türkiye, özellikle 1990'lardan itibaren kültürel diplomasi faaliyetlerine hız vermiş; kültür merkezleri, eğitim kurumları ve burslar yoluyla uluslararası alanda etkinlik göstermiştir. Bu süreçte Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı uluslararası öğrencilerin burslandırılmasında önemli bir rol üstlenmiştir (Işıdan, 2022: 1).

2010 yılında kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), burslu öğrencilerin işlemlerini tek elden yürütmeye başlamış ve öğrenci gelişini hızlandırmıştır. YTB, farklı kurumlar tarafından yürütülen burs işlemlerini birleştirerek Türkiye Bursları adı altında organize etmiş ve Orta Asya, Balkanlar ve komşu ülkeler başta olmak üzere birçok ülkeden öğrenci çekmiştir (Bolat, 2017: 7).

1992 yılında Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'yle başlayan ve daha sonra genişleyen Büyük Öğrenci Projesi, 2012 yılında başlatılan Türkiye Bursları programıyla devam etmiştir. Türkiye'de eğitim almak isteyen yabancı öğrenciler için ayrıca özel burs imkânları da mevcuttur. Bu projeler, gençlere eğitim fırsatı sunmanın yanı sıra Türkiye'nin tanıtımına ve ülkelerarası iletişime katkı sağlamayı amaçlamaktadır. 2010 yılında kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), uluslararası öğrencilere yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Ayrıca, 2014 yılında YÖK ve YTB işbirliğiyle kurulan Türkiye Bursluları Koordinasyon Ofisleri, öğrencilere eğitim ve rehberlik desteği sunmaktadır (Er vd., 2018: 333).

Türkiye Bursları, 2012 yılında başlatılan ve dünyanın farklı ülkelerinden öğrenci kabul eden bir programdır. Bu program, lisans ve lisansüstü seviyelerde eğitim fırsatları sunarken, lisansüstü bursları kapsamında öğrencilere Türkiye'de yüksek lisans ve doktora yapma imkânı sağlamaktadır (Işıdan, 2022: 5). Dünyada uluslararası öğrenci sayılarının yıllara göre değişimi ►Tablo 1'de gösterilmiştir.

►Tablo 1'de görüleceği üzere 1975'ten 2020'ye kadar geçen 45 yılda dünyada uluslararası öğrenci sayısı yaklaşık 8 kat artmıştır. Bu durum, küreselleşmenin, yükseköğretimin uluslararasılaşmasının, kamu ve eğitim diplo-

masinin güçlü bir göstergesi olduğu söylenebilir. 2002-2024 yılları arasında Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı ►Tablo 2'de yer almaktadır.

►Tablo 1. Dünyada uluslararası öğrenci sayılarının yıllara göre değişimi

Yıl	Uluslararası öğrenci sayıları
1975	800.000
1985	1.100.000
1995	1.700.000
2005	3.000.000
2010	4.200.000
2015	4.700.000
2020	6.300.000

Kaynak: uluslararasi.yok.gov.tr, 23.06.2025

►Tablo 2. 2002-2024 yılları arasında Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısı

Yıl	Toplam Öğrenci sayısı
2002-2003	15.017
2015-2016	87.903
2016-2017	108.076
2017-2018	125.138
2018-2019	154.505
2019-2020	185.047
2020-2021	224.048
2021-2022	260.289
2022-2023	301.549
2023-2024	338.161

Kaynak: (Baydemir ve Bolat, 2024: 74)

►Tablo 2'de yer alan öğrenci sayıları değerlendirildiğinde, Türkiye'deki uluslararası öğrenci varlığının 2002-2003'te sadece 15.017 olup, 2023-2024'te 338.161'e ulaştığı görülmektedir. Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısı 20 yılda yaklaşık 22 kat artış meydana gelmiştir. Bu büyüme, Türkiye'nin yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşma ve eğitim diplomasisi stratejisinin etkili olduğunu göstermektedir.

Küreselleşmenin etkisiyle uluslararası öğrenci hareketliliği giderek yaygınlaşmış; bu süreç, eğitimin uluslararasılaşmasını ve küreselleşmesini gündeme getirmiştir. Özellikle 1960'lardan sonra artan öğrenci hareketliliği, gelişmiş ülkelerde eğitim sektörünü ekonomik açıdan önemli bir ticaret ve hizmet ihracatı kalemi hâline getirmiştir (Koyuncu, 2019: 10).

Kalkınma iş birliği aktörleri, yükseköğretim burslarını sürdürülebilir kalkınma, ekonomik büyüme, yoksulluğun azaltılması ve beşerî sermayenin geliştirilmesi için önemli bir araç olarak görmektedir. Akademik çalışmalarda yükseköğretimin sosyo-ekonomik gelişmeye katkı-

sı vurgulanmakta, ulusal ve uluslararası kalkınma hedeflerine ulaşmak için nitelikli insan kaynağı gerekliliği genel olarak kabul edilmektedir (Budak, 2021: 5).

Burs programlarının temel amaçlarından biri, eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin kendi ülkelerinin kalkınma çabalarına katkıda bulunmalarını sağlamaktır (Budak, 2021: 22). Son yıllarda yabancı öğrencilere yönelik yükseköğrenim bursları, Türkiye'nin yumuşak gücünü yansıtmak için önemli bir araç haline gelmiştir. Bu burslar, yetenekli öğrencileri Türkiye'ye çekerek Türk kültürü ve dilinin uluslararası alanda yayılmasına katkı sağlamaktadır (Aras ve Mohammed, 2019: 421).

2. Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma tasarımına bağlı olarak; belge inceleme tekniği ile gerçekleştirilmiş ve veriler, ikincil kaynaklardan derlenmiştir. Türkiye Bursları internet sayfasında (turkiyeburslari.gov.tr) erişime açık olan lisansüstü tezler incelenmiştir. Tez tarama başlığı altında yer alan bilgiler ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde erişime açılan lisansüstü tezlerin içeriği araştırma verilerini oluşturmaktadır. Lisansüstü tezlerin analizinde; literatürde yer alan diğer analiz çalışmalarda da sıklıkla rastlanıldığı üzere; “üniversite”, “tez türü”, “tez sayıları”, “enstitü”, “anabilim dalı”, “danışman ünvanı”, “tez künyesinde konu dağılımı” ve “tez künyesinde dizin başlığı altında terim dağılımı” kriter olarak belirlenerek analizler gerçekleştirilmiştir. Söz konusu betimsel veriler Microsoft Excel kullanılarak düzenlenmiş ve tablolaştırılmıştır. Tercih edilen yöntem kapsamında araştırma için etik kurul onayı gerekmemektedir. Çalışmada kayıtlarda yer alan en güncel lisansüstü tezler değerlendirilmiştir. 15.06.2025-20.06.2025 tarihleri arasında <https://www.turkiyeburslari.gov.tr/> internet sayfasında tez arama başlığı altında 2025, 2024 ve 2023 yıllarına ait herhangi bir lisansüstü tez kaydına rastlanmamıştır. 2022 yılına ait 128 adet lisansüstü tez kaydına ulaşılmıştır. Bu tezlerin tez numarasından Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi sayfasına ulaşılmıştır. Çalışmadaki bilgilere tez sayfasında yer alan tez detayı ve tez künyesindeki bilgiler esas alınmıştır. Bu çalışmada “*Smart Workplace. Micro-Climatization and Real-Time Digitalization Effects on Energy Efficiency Based on User Behavior*” adlı doktora tezi kayıtlarda, Università degli Studi di Firenze / Yurtdışı Enstitü olarak görülmesi nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Böylece değerlendirmeye alınan lisansüstü tez sayısı 127 adettir. Araştırma belge inceleme niteliğinde olup, Türkiye Burslarından yararlanan öğrencilerin en güncel çalışma konusunun yoğunluğu ve dağılımını ortaya koyacak olması ve güncel bir değerlendirme sunacak olması nedeniyle önem taşımaktadır.

“Türkiye Bursları Lisansüstü Tezleri” alanında ileride yapılacak olan lisansüstü tez çalışmaları için de yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

3. Bulgular ve tartışma

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir. Türkiye Bursları kapsamında 2022 yılında tamamlanan lisansüstü tezlerin düzeyi ve üniversitelere göre dağılımı ►**Tablo 3**'te verilmiştir.

►**Tablo 3.** Üniversitelere göre doktora, yüksek lisans ve 2022 yılına ait toplam tez sayısı

Üniversite Adı	Doktora Tez Sayısı	Yüksek Lisans Tez Sayısı	Toplam Tez Sayısı
Marmara Üniversitesi	4	10	14
Selçuk Üniversitesi	1	9	10
Erciyes Üniversitesi	6	4	10
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2	7	9
Anadolu Üniversitesi	5	3	8
İstanbul Üniversitesi	1	5	6
Ankara Üniversitesi	4	2	6
Sakarya Üniversitesi	2	4	6
Akdeniz Üniversitesi	2	3	5
Hacettepe Üniversitesi	2	2	4
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	2	2	4
Kocaeli Üniversitesi	0	4	4
Gaziantep Üniversitesi	3	1	4
İstanbul Teknik Üniversitesi	1	2	3
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	2	3
Karadeniz Teknik Üniversitesi	0	3	3
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	1	2	3
Eskişehir Teknik Üniversitesi	1	2	3
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	0	3	3
Ege Üniversitesi	2	1	3
Bursa Uludağ Üniversitesi	0	3	3
Başkent Üniversitesi	0	2	2
Atatürk Üniversitesi	1	1	2
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	1	2
Altınbaş Üniversitesi	0	1	1
Gazi Üniversitesi	1	0	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	0	1	1
Trakya Üniversitesi	0	1	1
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	0	1	1
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	0	1	1
Gebze Teknik Üniversitesi	1	0	1
Genel Toplam	44	83	127

►**Tablo 3**'te Türkiye Bursları internet sayfasında 2022 yılına ait 127 lisansüstü tez incelenmiştir. Bu çalışma

kapsamında incelenen toplam 127 lisansüstü tezin, 44'ü doktora ve 83'ü yüksek lisans düzeyindedir. Türkiye Bursları kapsamında desteklenen yabancı öğrencilerin tercih ettiği üniversiteler sırasıyla; Marmara Üniversitesi, toplam 14 tez ile en fazla tez üretilen üniversitedir. Bu sayının %71'i yüksek lisans düzeyindedir. Selçuk Üniversitesi, toplamda 10 tez ile ikinci sırada yer almakta ve üretiminin %90'ı yüksek lisans düzeyindedir. Erciyes Üniversitesi, 6 doktora ve 4 yüksek lisans tezi ile dikkat çekici bir doktora yoğunluğu göstermektedir. İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi gibi köklü devlet üniversitelerinde tez üretimi görece sınırlı kalmış, her biri yalnızca 6 tez ile temsil edilmiştir. Türkiye Bursları kapsamında yazılan tezler, ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirilmiştir (%65).

► Tablo 4. Enstitü ve tez türüne göre dağılım

Enstitü	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam Tez Sayısı
Sosyal Bilimler Enstitüsü	19	44	63
Fen Bilimleri Enstitüsü	19	25	44
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	2	8	10
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2	2	4
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2	1	3
Avrupa Birliği Uluslararası İlişkiler Enstitüsü	0	1	1
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	0	1	1
İşletme Enstitüsü	0	1	1
Genel Toplam	44	83	127

► Tablo 4'te Türkiye Bursları kapsamında yürütülen lisansüstü tez çalışmalarının enstitü dağılımı yer almaktadır. Sosyal Bilimler Enstitüsü, toplam 63 tez ile (19 doktora, 44 yüksek lisans), tüm tezlerin neredeyse yarısını (%49,6) tek başına barındırmaktadır. Fen Bilimleri Enstitüsü'nde toplam 44 tez yazılmış olup, bunun 19'u doktora ve 25'i yüksek lisans düzeyindedir.

► Tablo 5. Anabilim dalına göre tez sayıları

Anabilim Dalı	Tez Sayısı
İşletme Anabilim Dalı	14
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı	11
İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı	6
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı	5
Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı	4
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	4
İktisat Anabilim Dalı	4
Mimarlık Anabilim Dalı	4
Kimya Anabilim Dalı	3
Tekstil Mühendisliği Anabilim Dalı	3
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı	3
Tarımsal Yapılar ve Sulama Anabilim Dalı	3

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	3
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı	3
Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı	3
Tarımsal Biyoteknoloji Anabilim Dalı	2
Makine Mühendisliği Anabilim Dalı	2
Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı	2
Kamu Hukuku Anabilim Dalı	2
Kimya Mühendisliği Anabilim Dalı	2
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı	2
Biyoloji Anabilim Dalı	2
Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları Anabilim Dalı	1
İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı	1
Tarla Bitkileri Anabilim Dalı	1
İstatistik Anabilim Dalı	1
Su Ürünleri Anabilim Dalı	1
Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı	1
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı	1
Coğrafya Anabilim Dalı	1
Tarih Anabilim Dalı	1
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı	1
Bilgisayar Bilimleri Bilim Dalı	1
Gazetecilik Anabilim Dalı	1
Elektrik Mühendisliği Anabilim Dalı	1
Mekatronik Mühendisliği Anabilim Dalı	1
Kentsel Dönüşüm Anabilim Dalı	1
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı	1
İktisat (İngilizce) Anabilim Dalı	1
Çevre Mühendisliği Anabilim Dalı	1
Mikrobiyoloji Anabilim Dalı	1
Elektrik-Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı	1
Sosyal Bilimler Anabilim Dalı	1
Fizik Anabilim Dalı	1
Enformatik Anabilim Dalı	1
Sosyoloji Anabilim Dalı	1
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı	1
Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Anabilim Dalı	1
Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı	1
Özel Eğitim Anabilim Dalı	1
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Anabilim Dalı	1
Hemşirelik Anabilim Dalı	1
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı	1
Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği Anabilim Dalı	1
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı	1
Jeofizik Mühendisliği Anabilim Dalı	1
İslam Ekonomisi ve Finansı Anabilim Dalı	1
Radyo Televizyon Bilim Dalı	1
İleri Teknolojiler Anabilim Dalı	1
Deniz Hukuku Anabilim Dalı	1
Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı	1
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı	1
Genel Toplam	127

► **Tablo 5**'te Türkiye Bursları kapsamında hazırlanan toplam 127 lisansüstü tezin, 62 anabilim dalında yürütüldüğü görülmektedir. En yüksek tez sayısına sahip anabilim dalı, 14 tez ile İşletme Anabilim Dalı olmuştur. Temel İslam Bilimleri (11 tez), İnşaat Mühendisliği (6 tez), Uluslararası İlişkiler (5 tez) ile en çok temsil edilen anabilim dalları olduğu görülmektedir. Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı, Türkiye'nin eğitim diplomasi bağlamında hem çeşitliliği destekleyen hem de belirli alanlarda yoğunlaşmayı teşvik eden bir yaklaşım izlediğini göstermektedir.

► **Tablo 6.** Tez türü, danışman ünvanı ve danışma sayısı

Tez Türü	Danışman Ünvanı	Danışman Sayısı	Tez Sayısı
Doktora	Doç. Dr.	1	7
Doktora	Doç. Dr. + Prof. Dr.	2	1
Doktora	Dr. Öğr. Üyesi	1	3
Doktora	Prof. Dr.	1	33
Yüksek Lisans	Doç. Dr.	1	24
Yüksek Lisans	Doç. Dr.	2	1
Yüksek Lisans	Dr. Öğr. Üyesi	1	18
Yüksek Lisans	Dr. Öğr. Üyesi + Prof. Dr.	2	1
Yüksek Lisans	Dr. Öğretim Üyesi	1	2
Yüksek Lisans	Dr. Öğretim Üyesi + Prof. Dr.	2	1
Yüksek Lisans	Prof. Dr.	1	33
Yüksek Lisans	Prof. Dr. + Doç. Dr.	2	1
Yüksek Lisans	Prof. Dr. + Prof. Dr.	2	2
Genel Toplam			127

► **Tablo 6**'da tez türü, danışman ünvanı ve danışma sayısı analiz edilmiştir. Öncelikle, Prof. Dr. ünvanına sahip öğretim üyeleri hem doktora hem de yüksek lisans tezlerinde en çok tercih edilen danışman olarak öne çıkmaktadır. Toplamda 33 doktora ve 33 yüksek lisans tezi olmak üzere, 66 tez Prof. Dr. ünvanına sahip danışman tarafından yönetilmiştir. Yüksek lisans ve doktora düzeyindeki tezlerde, danışman sayısının genellikle bir kişiyle sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir.

► **Tablo 7.** Tez künyesinde yer alan konu dağılımı

Konu	Frekans
İşletme	17
Din	11
Hukuk	10
Ziraat	9
Siyasal Bilimler	7
Sosyoloji	7
Uluslararası İlişkiler	7
Kamu Yönetimi	7
Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	7

Eğitim ve Öğretim	7
Ekonomi	6
İnşaat Mühendisliği	6
Radio-Televizyon	5
Mimarlık	5
Dilbilim	4
Bilgisayar Mühendisliği Bilimleri-Bilgisayar ve Kontrol	4
Tarih	4
İletişim Bilimleri	4
Tekstil ve Tekstil Mühendisliği	3
Türk Dili ve Edebiyatı	3
Maliye	2
Kimya	2
Çevre Mühendisliği	2
Kimya Mühendisliği	2
Gazetecilik	2
Sahne ve Görüntü Sanatları	2
Makine Mühendisliği	2
Turizm	2
Biyoloji	2
Gıda Mühendisliği	1
Savunma ve Savunma Teknolojileri	1
Doğu Dilleri ve Edebiyatı	1
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	1
Fizik ve Fizik Mühendisliği	1
Halk Bilimi (Folklor)	1
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	1
Ekonometri	1
Mekatronik Mühendisliği	1
Polimer Bilim ve Teknolojisi	1
Sağlık Kurumları Yönetimi	1
Deontoloji ve Tıp Tarihi	1
Coğrafya	1
Su Ürünleri	1
Ulaşım	1
Veteriner Hekimliği	1
Genetik	1
Enerji	1
İç Mimarlık ve Dekorasyon	1
Maden Mühendisliği ve Madencilik	1
Biyokimya	1
Bankacılık	1
Jeodezi ve Fotogrametri	1
Mikrobiyoloji	1
Jeofizik Mühendisliği	1
Halkla İlişkiler	1
Hemşirelik	1
Jeoloji Mühendisliği	1
İstatistik	1

► **Tablo 6**'da Türkiye Bursları kapsamında tamamlanan

toplam 127 lisansüstü tezin künyesinde yer alan konu dağılımı analiz edilmiştir. İşletme konusu 17 tez ile en fazla çalışmanın üretildiği tematik alan olarak öne çıkmaktadır. Bunu sırasıyla Din (11 tez) ve Hukuk (10 tez) takip etmektedir. Tez sayısının görece düşük olduğu alanlar ise daha spesifik ya da teknik tematik başlıklar altında gruplanabilir: Gıda Mühendisliği, Mekatronik, Mikrobiyoloji, Enerji, Bankacılık, İstatistik, Biyokimya, Su Ürünleri, Halkla İlişkiler ve Hemşirelik sayılabilir.

► **Tablo 7**'de Türkiye Bursları kapsamında hazırlanan tezlerin künyesinde ele alınan kavramların kullanım sıklığı gösterilmiştir. Öncelikle, Kur'an-ı Kerim (7), İslamiyet (5), İslam hukuku (5) ve benzeri kavramların yüksek sıklıkta geçmesi, dini ve ilahiyat temelli çalışmaların bursiyerlerin önemli bir araştırma alanı olduğunu

ortaya koymaktadır. Bu, Türkiye'nin İslam coğrafyasından gelen öğrencilere sağladığı burslarla ilahiyat ve din bilimleri alanındaki katkısının önemini göstermektedir. İkinci bir tema olarak uluslararası ilişkiler ve politik çalışmalar öne çıkmaktadır. "Uluslararası politika (5)", "Uluslararası ilişkiler (5)", "Kalkınma politikaları", "Terörizm", "Göç politikaları", "Yumuşak güç", "Kamu yönetimi", "Devlet inşası" gibi başlıklar, bursiyerlerin sosyal bilimler ve siyaset bilimi perspektifinden güncel uluslararası meseleleri ele aldığını göstermektedir. Bu bulgular, Türkiye'nin birçok alanda bilime katkı sunan bir akademik ekosistem yarattığını göstermektedir.

4. Sonuç ve öneriler

Bu çalışma kapsamında, 2022 yılında Türkiye Bursları

Tablo 8. Tez künyesinde dizin başlığı altındaki terim dağılımı

Dizin Başlığı	f	Dizin Başlığı	f	Dizin Başlığı	f	Dizin Başlığı	f	Dizin Başlığı	f
Kur'an-ı Kerim	7	Coğrafya	1	Çad Gölü Havzası	1	Üniversite öğrencileri	1	Halkla ilişkiler kampanyası	1
İslamiyet	5	Pasif portföy yönetimi	1	Fatiha suresi	1	ARFIMA modeli	1	Kampanya	1
Uluslararası politika	5	Sermaye varlıkları fiyatlama modeli	1	Fi Zılal Kur'an	1	Bulaşma etkisi	1	Kosova	1
İslam hukuku	5	Dini hayat	1	Sure	1	FIEGARCH modeli	1	Seçim kampanyaları	1
Uluslararası ilişkiler	5	Cenknemeler	1	Roman	1	Uzun hafıza	1	Seçimler	1
Türkiye	5	Grafen oksit	1	Filistin	1	Arap edebiyatı	1	Siyasal iletişim	1
Afrika ülkeleri	4	Heterojen araçlar	1	Finansal risk	1	İndol butirik asit	1	İletişim	1
Somali	3	Hz. Ali	1	Hisse senedi getirileri	1	Bengalce	1	İletişim teknikleri	1
Girişimciler	3	Kimyasal reaksiyon	1	Kazançlar	1	Dil etkileşimi	1	Jeoelektrik	1
Fas	3	Eski Türk edebiyatı	1	Risk	1	Edebiyat	1	Yer altı radarı	1
Yabancı uyruklu öğrenciler	3	Görselleştirme	1	Ahududu	1	Aronia melanocarpa	1	Yüzey özdirenç yöntemi	1
Sosyal medya	3	Nanomateriyaller	1	Fosfor	1	Köklenme	1	Öz direnç	1
Dil bilgisi	3	Havername	1	Gübreler	1	Mikroçoğaltma	1	Batarya	1
Çad	3	Basra Körfezi	1	Aktif portföy yönetimi	1	Sitokinin	1	Depolama sistemleri	1
Makedonya	3	Boğazlar	1	Arbitraj fiyatlama modeli	1	Yemek yemek	1	Fotovoltaik	1
Anayasa	3	Derin öğrenme	1	Al-i İmran suresi	1	Mutfak turizmi	1	Üretim işletmeleri	1
Mekanik özellikler	3	Üretici ağlar	1	Tuz stresi	1	Bağlılık	1	Sermaye yapısı	1
Kalkınma	3	Ghobadi, Bahman	1	Susam	1	Devlet başkanı	1	Hemşirelik	1
Türk edebiyatı	3	Hürmüz Boğazı	1	Su kalitesi	1	Rayleigh dalgası	1	Karlılık	1
Yönetim	3	Poliamid malzemeler	1	Sıra aralığı	1	Yüzey dalgaları	1	Kanser hastaları	1
Dil bilim	3	Kesme gerilimi	1	Dolgu duvarlar	1	Yüzey sıcaklığı	1	Karşılanmayan sağlık ihtiyacı	1
Yaprak alan indeksi	2	Lif karışımları	1	Elastisite modülü	1	Bambular	1	Neoplazmlar	1
Akciğer neoplazmları	2	Statik yüklenme	1	Kağır binalar	1	Bitki lifleri	1	Radyoterapi	1
Borsa İstanbul	2	Sıyırma	1	Statik analiz	1	Keten	1	Yaşam kalitesi	1
Cam elyafı	2	Yüksek sıcaklık	1	Artemia	1	Poliakrilonitril	1	Akıllı denetim	1
Karbon lifler	2	Zımbalama dayanımı	1	Hipersalin sular	1	Termoplastik malzemeler	1	Balıklar	1
Makroekonomik politikalar	2	Lignin	1	Yemler	1	Elektriksel özellikler	1	Biyomimetik bilim	1
Kadınlar	2	Biyodinamik model	1	Zooplanktonlar	1	Epoksi	1	Hareketli robotlar	1
Osmanlı Dönemi	2	Stratejik	1	Üretim	1	Kumaşlar	1	PID	1

Osmanlı Devleti	2	Eşik bölgesi	1	Abdurrahman, Taha	1	Termal özellikler	1	Sensörler	1
Osmanlı tarihi	2	Fiber optik	1	Ahlak felsefesi	1	Bitki rejenerasyonu	1	Buharlaşma	1
Selenyum	2	LED ışığı	1	Eşik değer dinamikleri	1	Cuminum cyminum L.	1	Evapotranspirasyon	1
Sosyokültürel etki	2	Parlaklık	1	Fasulye	1	Herbitit dayanıklılığı	1	Seracılık	1
Makroekonomi	2	Boko Haram	1	Silisyum	1	Kallus oluşumu	1	Transpirasyon	1
Din sosyolojisi	2	Terör	1	Terör örgütleri	1	Kimyon	1	Uyum süreci	1
Mekansal analiz	2	Terör olayları	1	Çelik çerçeveler	1	Katmanlı üretim	1	Fırsat öğretimi	1
Verim	2	Geopolimerler	1	Angaje olma	1	FEM/BEM yaklaşımı	1	Gürcistan	1
Makale	2	Bazaltik materyaller	1	Kariyer	1	Akustik dalga	1	Otistik çocuklar	1
Nijerya	2	İptal	1	Antikanser	1	Endüstriyel robotlar	1	Otizm spektrum bozukluğu	1
Eğitim	2	İfade özgürlüğü	1	Comet tekniği	1	Belediyeler	1	Sosyal beceri	1
Eğitim politikaları	2	Stratejik etki	1	Mikrobiyolojik yöntem	1	Duygusal sermaye	1	Sosyal beceri eğitimi	1
Yeni Türk edebiyatı	2	Bulaşıcı hastalıklar	1	Aktif süspansiyon	1	Mesleki bağlılık	1	Özel eğitime muhtaç çocuklar	1
Eğitim programları	2	Hastalık	1	Bulanık mantık	1	Çalışanlar	1	Öğretim	1
Sosyal hayat	2	Irak	1	Enerji geri kazanımı	1	Örgütsel bağlılık	1	Öğretim yöntemleri	1
Nanokompozitler	2	Karantina	1	Afganistan	1	İşe bağlılık	1	Bağımsızlık	1
Türk lehçeleri	2	Osman II	1	Gazetecilik	1	İşle bütünleşme	1	Karasuvbazar	1
Denetim sistemleri	2	Pandemiler	1	Gazeteler	1	Matlab	1	Kırım	1
Evrişimli sinir ağları	2	Hanefiler	1	Sanal gazeteler	1	Katar	1	Özbekistan	1
Gine	2	Kasım bin Kutluboğa	1	İnternet	1	Robotlar	1	Neo-liberalizm	1
Kalkınma politikaları	2	Gelişmekte olan ülkeler	1	Ayçil, Ali	1	Yörünge	1	Kalkınma planları	1
Kamu hukuku	2	Mısır	1	Şairler	1	Çapak kesme	1	Kadın girişimciliği	1
Etiyopya	2	Hesap verebilirlik	1	Şiir	1	Kiriş-kolon birleşimi	1	Orta Toroslar	1
Terörizm	2	Siyasi kutuplaşma	1	Gecikme	1	Moment-eğrilik ilişkisi	1	Yerel televizyonlar	1
Hisse senetleri	2	Tartışma	1	Somali-Hargeisa	1	Rijit diyafram modeli	1	Flotasyon	1
Arapça	2	Tartışmalı ve hassas konular	1	Yapım aşaması	1	Sonlu elemanlar yöntemi	1	Kimyasal yöntemler	1
Tefsir	2	Modern portföy teorisi	1	Akasya	1	Somatik embriyogenez	1	Kromit	1
Kültürel kimlik	2	Bakara suresi	1	Üretim süreci	1	Düzenleme yetkisi	1	Yeniden kazanma	1
Çin	2	Gelişmekte olan piyasalar	1	Mekan planlaması	1	Mutfak sanatları	1	Uluslararası hukuk	1
Sonlu elemanlar analizi	2	Ekmeklik buğday	1	Ftalosiyoninler	1	Yetki	1	Ceza	1
Sorumluluk	2	Türkmen ağzı	1	Yemekler	1	Koruma	1	Yenilenebilir enerji	1
Mezhepler	2	Türkmenler	1	İran	1	Onarım	1	Yarı dudak	1
Kurumsal yönetim	2	Kayan kipli denetim	1	Kamu yönetimi	1	Restorasyon	1	Dalgaboyu bölmeli çoğullama	1
Karşılaştırmalı hukuk	2	Parametre kestirim yöntemleri	1	Yönetişim	1	Emperyalizm	1	Gama dağılımı	1
Edebi eserler	2	Parametreler	1	Yönetişim kurumları	1	Reform	1	Ortogonal fonksiyonlar	1
Afrika	2	Tanklar	1	Aromatik bileşikler	1	Yenileşmeler	1	Artırılmış gerçeklik	1
Beşeri coğrafya	1	Cycocel	1	Bileşikler	1	Yenilik hareketleri	1	Birlik	1
Ekonomik coğrafya	1	Su stresi	1	Kumarinler	1	Atık su	1	Mobil uygulama	1
Akademik çalışmalar	1	Borsa	1	Algoritmik model	1	Boyar maddeler	1	Piyano	1
Ekonomik faaliyetler	1	Sulama suyu miktarı	1	Sentezleme	1	Elektrokoagülasyon	1	Adsorbentler	1
Gambiya	1	Sulama suyu planlaması	1	Akarsular	1	Renk giderme	1	Melez sistemler	1
Para politikaları	1	Tane verimi	1	Nehir yatağı	1	Tekstil endüstrisi	1	Adsorpsiyon	1
15. yüzyıl	1	Antioksidanlar	1	Uzaktan algılama	1	Fiyat hareketi	1	Virülans	1
Hamamlar	1	Et kalitesi	1	Yüzey akışları	1	Türk lirası	1	Ölüm	1
Edirne-Keşan	1	Etlik piliç	1	Zemin	1	Evli kadınlar	1	Ölüm cezası	1
Belgelendirme	1	Etlik piliç performansı	1	Üç eksenli deneyler	1	Evlilik	1	Foto muhabirliği	1

Halk bilimi	1	Irak-Musul-Reşidiye	1	İnşaat sektörü	1	Kültürleşme	1	Fransa	1
Senegal	1	Irak-Musul	1	Kariyer beklentileri	1	Türkler	1	Geo-medya	1
Ticaret	1	Biçimbilim	1	Yemek kültürü	1	Yabancı uyruklu kadınlar	1	Habercilik	1
Uluslararası ticaret	1	Ağızlar	1	Kariyer bilinci	1	Yaşama	1	Haberler	1
Vektör hata düzeltme modeli	1	Sürdürülebilirlik	1	Yapay zekâ	1	Veri toplama sistemleri	1	Kriz	1
İstihdam	1	Katalizörler	1	Maxwell yöntemi	1	Yaşama nedeni	1	Ekserji	1
İstihdam politikaları	1	Metal organik kafesler	1	Poisson regresyon analizi	1	Çinliler	1	Enerji depolama	1
Doğu Makedonya	1	Yakıt hücreleri	1	Regresyon analizi	1	Denetim	1	Silika jel	1
Halk kültürü	1	Yeşil enerji	1	Yayımlar politikası	1	Denetim alanı	1	Karadeniz	1
Yığma yapılar	1	Mobil	1	Azerice	1	Denetim raporları	1	Kimlik	1
Monografi	1	Mobil pazarlama	1	Kipler	1	Denetim standartları	1	Kimlik sorunu	1
Türk tarihi	1	Pazarlama	1	Azerbaycan	1	Otomobil firmaları	1	Performans	1
Yerleşim yeri	1	Pazarlama yöntemleri	1	Din eğitimi	1	Döviz kuru politikaları	1	Finansal performans	1
Yörükler	1	Satın alma niyeti	1	Din eğitimi kurumları	1	Döviz kuru oynaklığı	1	İşletmeler	1
Boşluk oranı	1	Ölçme-değerlendirme	1	Eğitim kurumları	1	Döviz kuru	1	Kürtler	1
Duvarlar	1	Mukatil bin Süleyman	1	İslami bilim	1	Sahraaltı Afrika	1	Kuzey Irak	1
Elastoplastik	1	Rivayetler	1	Bir Kuşak Bir Yol Projesi	1	Vergi rekabeti	1	Rasyonelleştirme	1
Müzeler	1	Vahidi	1	Muhasebe standartları	1	İslami bankacılık sistemi	1	COVID 19	1
Mali sorumluluk	1	Anadolu ağızları	1	Sosyoekonomik etki	1	İslami bankacılık	1	Probiyotikler	1
İsim değiştirme	1	Kümes hayvanları	1	Standartlar	1	Tawarruk	1	Teknoloji	1
Yabancılar	1	Kümes hayvanları ürünleri	1	Uyum	1	Murabaha	1	Tulum peyniri	1
Değer artış payı	1	Ekim normu	1	Savunma endüstrisi	1	Sinema	1	Beceri kazandırma	1
Mikrodizilim analizi	1	Tuzluluk	1	Rusya	1	Türk sineması	1	Deniz hukuku	1
Veri madenciliği	1	Yabancı uyruklu	1	Amerika Birleşik Devletleri	1	Göç politikaları	1	Deniz yolu taşımacılığı	1
Öğrenme yöntemleri	1	Yabancı dil öğrenimi	1	Yapısal kırılmalar	1	Göçler	1	Tazminat	1
Cameron yaylası	1	Yabancı dil eğitimi	1	Kariyer geliştirme	1	Kazakistan	1	Taşıma sorumluluğu	1
Destinasyon	1	Yabancı dil	1	Uganda	1	Orta Asya	1	Taşımacılık	1
Malezya	1	Temel haklar	1	Kültür	1	Orta Asya politikası	1	Tehlikeli maddeler	1
Tekrar gelme niyeti	1	Temel özgürlükler	1	Mahremiyet	1	Orta Asya ülkeleri	1	Entelektüel sermaye	1
Yayla turizmi	1	Türk Anayasası	1	Sudan	1	Sürdürülebilir kalkınma	1	Krediler	1
Yaylalar	1	Eğitim sistemi	1	Açık bilgi	1	İşsizlik	1	Girişimcilik	1
Devlet inşaatı	1	Karşılaştırmalı eğitim	1	Bilgi paylaşımı	1	Birleşmiş Milletler	1	Kırım Hanlığı	1
Ekonomik yardımlar	1	Yetişkin eğitimi	1	Durumsal liderlik	1	Terörizme karşı koyma	1	Hasta bakımı	1
Sosyal yardım	1	Yunanistan	1	Liderlik	1	Terörle mücadele	1	Hemşireler	1
Yardımlar	1	Dağ sümbülü	1	Örgüt kültürü	1	Aile hukuku	1	Üretim endüstrisi	1
ARDL	1	Genetik analiz	1	Örtülü bilgi	1	Kadı Zekeriyya el-Ensari	1	Kırgızistan	1
Değer analizi	1	Haplotipler	1	Bilimsel araştırmalar	1	Minimal mimarlık	1	Otorite	1
Otomobil sektörü	1	Popülasyon	1	Sürekli yayınlar	1	Sürdürülebilir enerji	1	Siyasi iktidar	1
İç denetim sistemi	1	Baskınlık	1	Differensiyel tarama kalorimetresi	1	Sürdürülebilir mimari	1	Yerel gazetecilik	1
Çok kriterli karar verme	1	Dil problemleri	1	FTIR	1	İslam toplumu	1	Finansal kaynaklar	1
Nanotüp	1	Türkçe	1	Fourier dönüşümü	1	Televizyon	1	Suudi Arabistan	1
İki dilli	1	Ukraynaca	1	Hücre zarı	1	Televizyon programları	1	Kayıрма	1
Girişimcilik	1	Makine öğrenmesi	1	Aile	1	Cezayir	1	Virülans faktörleri	1
Bütünleşme	1	Tiroid hormonları	1	İslam medeniyeti	1	Diziler	1	Hükümet sistemi	1
Göçmenler	1	Tiroid fonksiyon testleri	1	Tarihi binalar	1	Kültürel etki	1	Kuvvetler ayrılığı	1

Mülteciler	1	Maliki	1	Nijeryalı	1	Sosyal etki	1	Parlamentar sistem	1
CVD	1	İslami finans teknikleri	1	İklim	1	Televizyon dizileri	1	Siyasal sistem	1
Kimyasal buhar çöktürme	1	Abdurrahman Mübarekuri	1	BBC	1	Yumuşak güç	1	Kredilendirme	1
Nijer	1	Hadis	1	Kadın sorunları	1	Din-toplum ilişkileri	1	Güvenlik	1
Anayasa hukuku	1	Namaz	1	Talk show	1	Modernite	1	Tehlikeli mallar	1
Program değerlendirme	1	Taharet	1	Kimlik inşası	1	Müslümanlar	1	Örf-adet hukuku	1
Antrenman	1	Tirmizi	1	Propaganda	1	Yüksek hızlı tren	1	Kredi politikaları	1
Obezite	1	Boşanma	1	Siyonizm	1	Enterococcus	1	Demokratikleşme	1
Oksidanlar	1	Medeni Kanun	1	Söylem analizi	1	Milliyetçilik	1	Bankalar	1
Oksidatif stres	1	Levodiroksin	1	İsrail	1	Cumhurbaşkanı	1	Finansal analiz	1
Bulanık analitik hiyerarşi süreci	1	Medeni hukuk	1	Aşılama	1	Yükseköğretim	1	Mutasyon	1
Coğrafi bilgi sistemleri	1	Afrika	1	Aşılar	1	Örgütsel adalet	1	Salmonella	1
Tema	1	Kalkınma yardımları	1	Enterit	1	Beyatlı, Yahya Kemal	1	Salmonella enteritidis	1
Yapı analizi	1	Makroekonomik etki	1	Genler	1	Hikâye	1	Finansman yöntemleri	1
Demokrasi	1	Rekabet	1	Mutant	1				

kapsamında tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezleri analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, Marmara Üniversitesi (14 tez), Selçuk Üniversitesi (10 tez) ve Erciyes Üniversitesi (10 tez) ile en fazla tez üreten ilk üç üniversite olduğu görülmektedir. Bu üniversitelerin ilgili akademik alanlarda çeşitli uzmanlık alanlarına sahip oldukları söylenebilir. Aynı zamanda bu üniversitelerin uluslararası öğrencilere yönelik kurumsal destek mekanizmalarının etkinliği, tercih edilme oranlarını artıran bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Özellikle Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yazılan tezlerin yoğunluğu, bu alanların kültürlerarası geçerliliği, politik ve toplumsal meselelerle bağlantısı ve disiplinlerarası yapısından kaynaklanan geniş konu içeriği bulunmaktadır. Buna karşın, Fen Bilimleri Enstitüsü'nde tezlerin önemli bir bölümünün doktora düzeyinde olduğu görülmektedir.

Türkiye Bursları kapsamında hazırlanan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı, programın disiplinlerarası niteliğini ve uluslararası öğrenci profilinin akademik eğilimlerini ortaya koymaktadır. En çok tercih edilen alanlar arasında İşletme (14 tez), Temel İslam Bilimleri (11 tez), İnşaat Mühendisliği (6 tez) ve Uluslararası İlişkiler (5 tez) gibi disiplinler öne çıkmaktadır. Bu durum, bursiyerlerin büyük oranda hem kendi ülkelerindeki kalkınma ihtiyaçlarına karşılık verecek hem de küresel ölçekte geçerliliği olan alanlara yöndiklerini göstermektedir. Temel İslam Bilimleri ve Din Bilimleri gibi alanların güçlü temsiliyeti, Türkiye'nin dini ve kültürel mirasının uluslararası öğrenciler için bir çekim merkezi olduğunu göstermektedir.

Türkiye Bursları kapsamında desteklenen toplam 127 lisansüstü tezin danışman ünvanları ve danışman sayı-

larına göre dağılımı incelenmiştir. Elde edilen bulgular, danışmanlık uygulamalarının hem akademik hiyerarşiye hem de tez düzeyine göre farklılaştığını göstermektedir. Öncelikle, Prof. Dr. ünvanına sahip danışmanların hem doktora hem de yüksek lisans düzeyinde en fazla sayıda teze danışmanlık ettiği görülmektedir. Ayrıca, danışman sayısı bakımından incelendiğinde, her iki tez düzeyinde de çoğunlukla tek danışmanın tercih edildiği, iki danışmanlı tezlerin ise oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye Bursları kapsamında tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin tez künyesinde yer alan konu başlıklarına göre dağılımı analiz edilmiştir. Analiz edilen 127 tezin tematik dağılımı, öğrencilerin en çok tercih ettiği alanın İşletme (17 tez) olduğu görülmüştür. Din (11 tez) ve Hukuk (10 tez) alanları da yüksek temsil oranına sahiptir. Bu durum, öğrencilerin kendi ülkelerinin dini yapıları, hukuk sistemleri ve kültürel bağlamları üzerine karşılaştırmalı çalışmalar yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ziraat (9), Siyasal Bilimler (7), Sosyoloji (7), Uluslararası İlişkiler (7), Kamu Yönetimi (7), Elektrik ve Elektronik Mühendisliği (7), Eğitim ve Öğretim (7) gibi alanlarda yapılan çalışmalar, bursiyerlerin sosyal kalkınma, kamu politikaları, altyapı ve teknik alanlardaki gelişmelere katkı sunmayı hedefledikleri düşünülmektedir. Türkiye Bursları programının disiplinlerarası yapısını ve öğrencilerin geniş ilgi yelpazesini yansıtmaktadır. Tezlerin önemli bir kısmının sosyal bilimler alanında yoğunlaşması, öğrencilerin ülkelerinin toplumsal yapısı, yönetim sorunları, ekonomi politikaları ve kültürel dinamikleri üzerine çözüm odaklı çalışmalar yapma eğiliminde oldukları söylenebilir.

Türkiye Bursları kapsamında hazırlanan tezlerin tez künyesinde yer alan dizin başlıklarına yönelik analiz, bursiyerlerin ilgi alanlarının çok çeşitli akademik, coğrafi ve tematik alanlara yayıldığını ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik, hem Türkiye'nin yükseköğretim sistemine gelen öğrencilerin farklı disiplinlerden geldiğini hem de Türkiye'nin küresel düzeyde farklı coğrafyalardan öğrenci çekme kapasitesini göstermektedir. Dizinlerde en çok tekrar eden başlıklar arasında “Kur'an-ı Kerim”, “İslamiyet”, “İslam hukuku”, “Tefsir” gibi dinî temalar yer almakta olup bu durum, bursiyerlerin önemli bir kısmının ilahiyat temelli araştırmalara yöneldiğini göstermektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin özellikle İslam coğrafyasından gelen öğrencilere yönelik ilahiyat alanındaki akademik ortamının etkili olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra “Uluslararası politika”, “Uluslararası ilişkiler”, “Kalkınma politikaları”, “Kamu hukuku”, “Devlet inşası” gibi başlıklar sosyal bilimler alanındaki tezlerin politik odaklı olduğunu göstermektedir. Teknik ve mühendislik alanlarında “Mekanik özellikler”, “Nanokompozitler”, “Sonlu elemanlar analizi”, “Fotovoltaik”, “Robotlar”, “Yapay zekâ” gibi dizin başlıklarının bulunması, Türkiye Bursları'nın mühendislik ve fen bilimleri alanında da nitelikli araştırmalara zemin hazırladığını ortaya koyduğu düşünülmektedir. Ayrıca, “Kadınlar”, “Sosyal medya”, “Yabancı uyruklu öğrenciler”, “Kültürel kimlik”, “Göç politikaları”, “Eğitim politikaları”, “Sosyal etki” gibi başlıklar, toplumsal dönüşüm ve kültürel etkileşim alanında da yoğun akademik araştırmanın olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma, Türkiye Bursları kapsamında hazırlanan lisansüstü tezlerin üniversite, anabilim dalı, enstitü ve tematik alanlara göre dağılımını inceleyerek, Türkiye'nin eğitim diplomasisi aracılığıyla inşa ettiği yumuşak gücün izlerini ortaya koymaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik önerilere aşağıda yer verilmiştir.

Türkiye Bursları internet sayfasında yer alan verilere göre, burs programı kapsamında hazırlanan ilk tezlerin 2006 yılına, en güncel tezlerin ise 2022 yılına ait olduğu görülmektedir. Bu 16 yıllık süreçte, küresel ölçekte önemli siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel dönüşümlerin yaşandığı bir döneme denk gelmektedir. Dolayısıyla, Türkiye Bursları kapsamında hazırlanan tezlerin içeriklerinin, bu dönemde dünyada ve bursiyerlerin geldikleri bölgelerde meydana gelen gelişmelerle nasıl etkileşim kurduğu, gelecekte yapılacak araştırmalar için verimli bir inceleme alanı olduğu düşünülmektedir. Örneğin, 2010 sonrası Arap Baharı süreci, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinden gelen bursiyerlerin tez konularında yönetim, siyasi dönüşüm, toplumsal hareketler ve demokratikleşme temalarına yer verilip verilmediği

araştırılabilir. Benzer şekilde, 2008 Küresel Ekonomik Krizi'nin ardından yazılan tezlerde kalkınma politikaları, ekonomik dirençlilik, kamu maliyesi, borçlanma, girişimcilik ve sosyal refah sistemleri gibi konulara yoğunlaşma oranı, uluslararası göç, güvenlik, mültecilik, dijitalleşme, iklim değişikliği, kadın hareketleri ve kültürel kimlik gibi meselelerin küresel gündemde öne çıkması, bursiyer tezlerinde bu temalara akademik ilgisinin düzeyleri araştırılabilir. COVID-19 sonrası tedarik zinciri sorunları gibi konularda, ilgili dönemlerde yazılan tezlerde uluslararası ticaret, kalkınma stratejileri, gıda güvenliği ve ekonomik işbirliği temalarının yoğunluğunun hangi düzeyde olduğu analiz edilebilir.

Turizm açısından ise, özellikle kültürel miras, destinasyon yönetimi, dini turizm ve sağlık turizmi gibi alt temaların uluslararası öğrencilerin tez çalışmalarında nasıl ele alındığı analiz edilebilir. Bu bağlamda, öğrencilerin ülkelerindeki turizm politikalarıyla Türkiye'nin turizm tecrübesi arasında nasıl karşılaştırmalar yaptığı araştırılabilir.

Türkiye Bursları kapsamında yapılan tezlerin önemli bir kısmının sosyal bilimler alanında yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle, özellikle bu alandaki tezlerin alt temalarının örneğin göç, kültürel kimlik, kamu politikaları, kamu maliyesi, özelleştirme, kalkınma, toplumsal cinsiyet, medya ve iletişim gibi hangi konularda yoğunlaştığı, daha derinlemesine niteliksel analizlerle incelenebilir. Bu incelemeler, bursiyerlerin hem Türkiye'deki eğitim ortamından nasıl etkilendiklerini hem de kendi ülkeleriyle olan akademik ve entelektüel bağlarını nasıl sürdürdüklerini anlamaya yardımcı olmakla birlikte Türkiye Burslarına yönelik yeni politikaların ve stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bursiyerlerin tez konularında ülkeleriyle ilişkili meseleleri ele alma eğilimleri, eğitim diplomasinin etkisini ölçmek açısından önemli bir veri sunabileceği düşünülmektedir. Özellikle eğitim, ticaret, turizm ve kültür gibi alanlarda yapılan karşılaştırmalı çalışmalar, Türkiye ile bursiyerlerin ülkeleri arasında çok boyutlu bir etkileşimi nasıl yorumladıkları açısından önemlidir. Bununla birlikte, fen ve mühendislik bilimleri alanlarında hazırlanan tez sayısının görece düşük olması, araştırılması gereken diğer bir konu olduğu düşünülmektedir.

Araştırma Etiği / Research Ethics

Uygulanamaz. / *Not applicable.*

Yapay Zeka Kullanımı / Artificial Intelligence Use

Yazar, bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yalnızca dil düzenleme amacıyla üretici yapay zeka aracı (örneğin ChatGPT) kullanıldığını, içerik üretiminde bu araçlara başvurulmadığını ve tüm bilimsel sorumluluğun kendilerinde olduğunu beyan eder. / *The author(s) state*

that generative AI tools (e.g., ChatGPT) were used only for language editing during manuscript preparation. No AI-generated content was used for analysis or interpretation. The authors take full responsibility for the integrity and accuracy of the content.

Yazar Katkıları / Author Contributions

Yazar bu makalenin tamamından sorumluluğu kabul etmiş ve gönderilmesini onaylamıştır. / The author has accepted responsibility for the entire content of this manuscript and approved its submission

Yazar bu araştırmanın tüm aşamalarını bizzat kendisi yürütmüştür. / The author solely conducted all stages of this research.

Çıkar Çatışmaları / Competing Interests

Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir. / The aut-

hor states no conflict of interest.

Araştırma Fonu / Research Funding

Bildirilmedi. / None declared.

Veri Erişilebilirliği / Data Availability

Ham verilere, ilgili yazarın talebi üzerine erişilebilir. / The raw data can be obtained on request from the corresponding author.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış hakemler tarafından değerlendirildi. / Peer-reviewed by external referees.

Orcid

Binali Kılıç <https://orcid.org/0000-0001-8345-6617>

Kaynakça

- Aidarbek, A. ve Ydyrys, K. (2014). Education and soft power: Analysis as an instrument of foreign policy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 143, 514-516, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.428>
- Akar, E. ve Gürkaynak, M. (2022). Ülke markalama bağlamında Türkiye'nin eğitim diplomasisine yönelik bir değerlendirme. *İletişim ve Diplomasi*, (7), 137-164. <https://doi.org/10.54722/iletisimvediplomasi.1109658>
- Aras, B. ve Mohammed, Z. (2019). The Turkish government scholarship program as a soft power tool, *Turkish Studies*, 20:3, 421-441, DOI: 10.1080/14683849.2018.1502042
- Baydemir, M., ve Bolat, M. A. (2024). Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikası (2002-2024). *Cihannüma Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, 3(1), 70-95.
- Bolat, M. A. (2017). Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikası: durum tespiti ve öneriler. *Uluslararası Öğrencilik Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Perspektifler*, 1. Basım. Harf Yayıncılık
- Budak, M. M. (2021). Dış yardım mekanizması olarak uluslararası burs programları: karşılaştırmalı bir analiz. *Avrasya Etüdları*, (60), 109-142.
- Demir, L. (2024). Dijitalleşen dünyada diplomasi, eğitim ve dil. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 1640-1649. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1449129>
- Enterieva, M., ve Sezgin, F. (2016). Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye gelen yükseköğretim öğrencilerinin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeyi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 102-115.
- Er, M., Saat, H., Üstten, A. U. vd. (2018). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) bursları kapsamında Türkiye'de öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları uyum sorunları üzerine bir değerlendirme. *International Journal of Language Academy*, 6/3, 331-346
- Gauttam, P., Singh, B., Singh, S., Bika, S. L., Tiwari, R. P. vd. (2024). Education as a soft power resource: A systematic review. *Heliyon*, 10, 1-20. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e23736>
- Işıdan, A. (2022). Uluslararası öğrencilerin burslandırılmasında kamu kurumlarının rolü. *Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı Örneği. Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi*, 4(1), 1-8. <https://doi.org/10.54132/akaf.1103415>
- Kahraman, E. (2019). Türkiye bursları ile İstanbul'a eğitime gelen öğrencilerin Türkiye'ye aşinalıkları ile Türkiye imajı ve kişiliği algısı ilişkisi. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6(13), 67-112.
- Kaya, M. (2019). Eğitim diplomasisi: Kavramsal bir çerçeve. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 4(1), 1-12.
- Koyuncu, A. A. (2019). Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikası. O. Akgül (Ed.), *Uluslararası öğrencilik entegrasyon, istihdam ve politika içinde(ss.9-23)*. İlke Yayıncılık.
- Özel, M. (2021). Eğitim diplomasisi bağlamında uluslararası değişim programları: Erasmus+ programı örneği. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(3), 943-966.
- Öztürk, M. (2019). Bir kamu diplomasisi uygulaması olarak Aksaray üniversitesi örneğinde Türkiye'nin uluslararası öğrenci kabulü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(4), 1097-1121. <https://doi.org/10.11616/basbed.v19i51339.580529>
- Şimşek, F. (2022). Uluslararası öğrenci hareketliliği ve Türkiye yükseköğretiminde Afrikalı öğrenciler. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 12-36. <https://doi.org/10.55107/turksosbilder.1053540>
- Türkiye Bursları Yönetmeliği. 09 Haziran 2025 tarihinde <https://www.turkiyeburslari.gov.tr/hakimizda/mevzuat> adresinden erişildi.
- Türkiye Bursları. 10-15 Haziran 2025 tarihinde <https://www.turkiyeburslari.gov.tr/AbpLocalization/ChangeCulture?cultureName=tr&returnUrl=%2Fabout> adresinden erişildi.
- Yontar, İ. G. (2019). Türkiye bursları kapsamında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin üniversite yaşamına uyumu: Bir devlet üniversitesi örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 242-262.
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı. "Türkiye Bursları". <https://ytb.gov.tr/daireler/uluslararasi-ogrenciler/turkiye-burslari>
- Yükseköğretim Kurulu. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2024-2028 23 Haziran 2025 tarihinde <https://uluslararasi.yok.gov.tr/menu/169> adresinden erişildi.